

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЖИТОМИРСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Присяжнюк О. Ф., к.е.н.

Постановка проблеми. Функціонування підприємницьких формувань в умовах європейської інтеграції економіки нашої держави потребує їх стратегічної орієнтації на підвищення економічної ефективності функціонування з метою поповнення державного бюджету та посилення їх ролі у соціальній складовій через забезпечення населення якісними послугами і продукцією та створення нових робочих місць. Враховуючи це, проблема дослідження соціально-економічного значення розвитку підприємництва в Житомирській області є достатньо актуальною.

Аналіз останніх досліджень. Проблемі вивчення розвитку підприємництва присвятили свої праці ряд вчених, зокрема З. С. Варналій, В. М. Колот, В.О. Сизоненко, С. Ф. Покропивний, О. В. Щербина та ряд інших. Дослідження наведених вище вчених доводять соціальну та економічну значущість підприємницької діяльності. Основним орієнтиром підприємницької діяльності за ринкових умов господарювання є прибутковість та забезпечення соціального ефекту від самостійного ведення бізнесу [5, с. 29; 2 с. 35; 1]. Між державою і бізнесом постійно підтримуються спільні економічні і соціальні інтереси. Вони виступають провідною ланкою механізму соціального партнерства підприємницьких структур та державних інститутів. Саме тому в більшості країн підприємці об'єднують свої зусилля для забезпечення соціального захисту населення, розв'язання економічних проблем, що стоять перед суспільством і не можуть бути вирішені лише зусиллями держави [3]. Сучасне цивілізоване підприємництво є визначальною і необхідною умовою досягнення не лише економічного успіху, а й суспільного визнання соціальної значущості й корисності будь-якої господарської розумової та фізичної діяльності [4, с. 83].

Метою дослідження є обґрунтування соціального та економічного значення розвитку підприємництва в регіоні та визначення перспективних напрямів його розвитку. **Об'єктом дослідження** є процес формування економічних та соціальних результатів діяльності підприємницьких утворень. **Методичною основою** дослідження є сучасна методологія пізнання, в основу якої покладено принцип комплексності та системності пізнання економічних явищ та процесів. За допомогою абстрактно-логічного методу проведені теоретичні узагальнення та сформульовані висновки та пропозиції. Метод аналізу застосовано при розподілі впливу розвитку підприємництва на соціальний та економічний. При визначенні питомої ваги реалізації продукції кожного виду підприємств

(малі, середні, великі) та при проведенні порівняння у відсотках економічних показників застосовано економіко-статистичний метод.

Результати дослідження. Станом на 1.01.2012 р. підприємницькі утворення Житомирської області займаються такими видами економічної діяльності, як сільське господарство, мисливство, рибальство, промисловість, будівництво, торгівля, діяльність готелів та ресторанів, фінансова діяльність, освіта тощо. Наведений перелік свідчить про те, що підприємці регіону освоїли та успішно займаються багатьма видами діяльності, створюючи при цьому гідне конкурентне середовище. Переважна більшість суб'єктів підприємницької діяльності регіону представлені у вигляді малих підприємств. Так, станом на 2011 р. вони становили 91,6% від загальної кількості підприємств, що більше, ніж в попередньому році на 1,1%, та менше, ніж в 2009 р. на 0,6%. Аналізуючи кількість малих підприємств за видами економічної діяльності, можна зробити висновок про переважну їх кількість в галузях освіти (100%), оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі (96,8%), фінансова діяльність (96,6%). Щодо великих та середніх підприємств, то найбільшу частку вони займають у таких видах економічної діяльності, як сільське господарство, мисливство, лісове господарство та промисловість, відповідно 11,6 та 25,4%. Економічне значення функціонування різних видів підприємницької діяльності можна охарактеризувати обсягами реалізованої продукції (послуг) підприємствами (рис. 1).

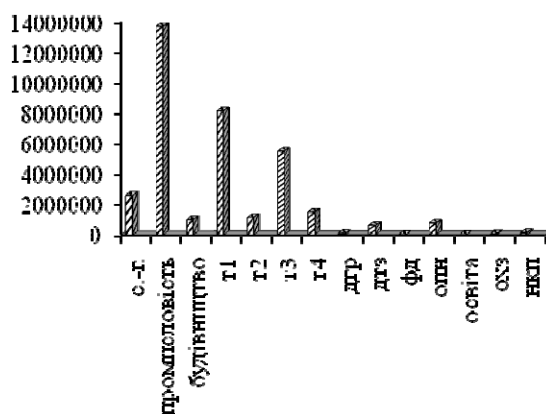

Рис. 1. Обсяги реалізації продукції (товарів, послуг) суб'єктами підприємництва Житомирської області, тис.грн. (2011р.)

На рис. 1: с.-г. – сільське господарство, мисливство, рибальство; т1 – торгівля; ремонт автомобілів, побутових виробів та предметів особистого вжитку; т2 – торгівля автомобілями та мотоциклами, їх технічне обслуговування та ремонт; т3 – оптова торгівля і посередництво в оптовій торгівлі; т4 – роздрібна торгівля; ремонт побутових виробів та предметів особистого вжитку; дгр – діяльність готелів та ресторанів; дтз – діяльність транспорту та зв'язку; фд – фінансова діяльність; опн – операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям; охз – охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; нкп – надання комунальних та індивідуальних послуг; діяльність у сфері культури та спорту.

З наведеного рис.1 можна зробити висновок, що найбільше коштів від реалізації продукції отримано підприємцями в таких видах економічної діяльності, як торгівля; сільське господарство, мисливство, рибальство; промисловість. При аналізі структури виручки від реалізації продукції (послуг), доведено, що більша її частка належить великим та середнім підприємствам – 74,5%. Отже великі та середні підприємства відіграють велике значення в економіці регіону, незважаючи на їх кількість.

Порівнюючи обсяги реалізації продукції підприємницькими утвореннями Житомирської області у 2011 р. з показником 2009 р., слід відмітити збільшення обсягів реалізованої продукції на 32,2%. [6]. Наведена інформація дає підстави зробити висновок

про економічне значення розвитку підприємництва в регіоні, оскільки збільшення обсягів реалізації продукції означає зростання надходжень до бюджету. Тут можна прослідкувати і соціальну складову, яка означає збільшення зацікавленості споживачів до продукції та послуг, які пропонують підприємці.

Соціальне значення підприємницької діяльності регіону насамперед полягає в тому, що підприємці в умовах конкуренції забезпечують споживачів якісними послугами та продукцією, ведуть пошук впровадження інновацій в усі сфери діяльності підприємства. Соціальне значення підприємництва в регіоні також полягає у створенні підприємцями нових робочих місць, тобто активній їх співпраці з службою зайнятості з приводу працевлаштування безробітних. Для прикладу можна навести співпрацю ТОВ «Камос», що засноване в селищі Володарськ-Волинський та центру зайнятості значно впливає на вирішення проблем зайнятості населення району шляхом створення 12 робочих місць [7]. Проте статистичні дані Головного управління статистики Житомирської області свідчать, що впродовж 2009-2011 рр. кількість зайнятих працівників в підприємницьких утвореннях регіону зменшилась на 10,6% (15,8 тис.), що пов'язано насамперед з автоматизацією та удосконаленням виробничих процесів та удосконаленням організаційної структури підприємств. Якщо розглянути зайнятість працівників в розрізі розподілу підприємств за розмірами, то зайнятість працівників у великих підприємствах зросла впродовж аналізованого періоду зросла на 20%, тоді, як у середніх та малих знизилась, відповідно, на 20% та 9,7%. Отже, великі підприємства завдяки своїм потенційним можливостям здатні сприяти в більшій мірі зайнятості населення регіону, а також, як свідчить практика брати участь у численних проектах, що сприяють його розвитку.

Висновки. Отже, підприємництво в Житомирській області представлене в переважній мірі малими та середніми підприємствами. Проте в процесі дослідження було виявлено значну роль великих підприємницьких утворень в контексті соціального (пов'язаного з створенням робочих місць, сприянню розвитку міст регіону, забезпеченні населення якісними продуктами та послугами) та економічного (поповнення державного бюджету, забезпечення прибутковості) аспектів. З огляду на це перспективними напрямками розвитку підприємництва в регіоні можна визначити: поступове укрупнення підприємств; активна їх співпраця з міськими держадміністраціями та службами зайнятості для збільшення їх позитивного соціально-економічного впливу на регіон.

Використані джерела інформації

1. Господарський кодекс України: Прийнятий Верховною Радою України 16 січня 2003 р. – К.: істина, 2003. – 208 с.
2. Варналій З. С. Основи підприємництва: навч. посіб. / З. С. Варналій. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Знання-Прес, 2006. – 350 с.
3. Варналій З. С. Основи підприємницької діяльності: підручник [Електронний ресурс] / З. С. Варналій, В. О. Сизоненко. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/14890901/ekonomika/kultura_pidpriyemnitstva_diloviy_etiket#541
4. Колот В. М. Підприємництво [навч.-метод. посіб. для самоств. вивч. дисц.] / В. М. Колот, О. В. Щербина. – К.: КНЕУ, 2003. – 160 с.
5. Сизоненко В. О. Сучасне підприємництво / В. О. Сизоненко. – К.: Знання-Прес, 2008. – 440 с.
6. Статистичний щорічник Житомирської області за 2011 р. / за ред. Л.О. Рижкової. – Житомир: Головне управління статистики у Житомирській області, 2012 р. – 500 с.
7. Офіційний сайт Житомирського регіонального центру зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/zhy/control/uk/publish/article?art_id=110377&cat_id=1068597.